

Programımız proletaryanın devrim ufkunu açacaktır

Partimizin 4. program taslağı, Avustralya'ya ulaştığı Ekim 1983 tarihinden itibaren, büyük bir coşkuyla karşılanmış, tartışılmaya başlanmıştır. Tartışmalarımız üç yönde yürütülmüştür:

- Örgüt içi tartışmalar
- Sempatizanlarla yapılan tartışmalar.
- Yığın örgütlerinde yapılan tartışmalar.

Birinci aşamada, program taslağı yoldaşlar tarafından okunup ilk değerlendirmeler yapıldı. "Köylülük sorunu" en çok tartışılan konu oldu. Tartışma sonucunda, bu konunun daha geniş araştırılıp değerlendirilmesinin sonraya bırakılması görüşü çıktı. Ancak, gerek yeterli kaynak temin edemediğimizden, gerekse istatistiklerden yoksun oluşumuz konuyu aydınlatamamıza neden oldu. Diğer siyasetlerden gelen anti-bilimsel görüşler ise konuyu kavramada etkili oldu.

İlk defa karşılaştığımız programa katkı, onu tartışma ve ona doğru etki yapma sorumluluğu, hepimizde uzun süre üzerimizden atamadığımız bir tedirginlik yarattı. Diğer taraftan yoğun pratik işler içinde olmamız tartışma sürecini etkiledi.

Taslağımız yoldaşlarla tartışıldı, sempatizanlarla tartışıldı, tek tek ev toplantılarında tartışıldı. Geniş lağıtım yapıldı.

Program üstüne görüşlerim

1. Bildiğim kadarıyla partilerin kuruluşu yukarıdan aşağıya gerçekleşir. Çoğunlukla tüzüğü ve programıyla birlikte doğar. Şartlar gereği bizde bu durum böyle olmadı. Program görevini merkez organ ve yer yer yayınlarımız yerine getirdi. Programın oluşturulması ise artık bir zorunluluk durumuna geldi. Öncü kadrolarımız program taslağını oluşturup, partimize, Türkiye ve dünya

kamuoyuna sundu. Tartışmamız sürüyor.

Halklarımızdan saklayacağımız, onların bilgisi dışında tutacağımız hiçbir şeyimiz (illegal değerler dışında) yoktur. Geniş kitlelerin tartışmaya katılımının yararsızlığını savunmak ise düşüncemize terstir. Ancak bugüne kadarki bilgim çerçevesinde ve bu süre içinde (tartışma süresi) yaptığım araştırmalarda, yığınların katılımını amaçlayan bir program yapımıyla karşılaşmadım. (ya da ben bulup çıkaramadım.) Yapılan ev toplantılarımızda da belirleyici bir katkı bulamadım.

Partimiz, proletaryanın ve kitlelerin öncü ve en deneyimli müfrezesidir. Merkez kadrolarımız teorik-pratik deneyimi en ileri kadrolardır. Çevresi ise merkez kadrolarımıza en yakın yardımcılarıdır.

Bu noktada kafama takılıp çözemediğim sorular şunlardır:

—Merkez kadrolarımız programın oluşturulmasında kendilerini ve genelinde tüm partilileri yeterli görmemişler midir?

—Parti mi kitleleri, kitle mi partileri yönlendirecektir?

2. Kitlelerin genel olarak yayın organımızın dilini ağır bulduğu yayınlanan mektuplardan anlaşılmalıdır. Program taslağımızın dili de aynı temelde ele alınmış. Yeni kelimeler dipnotlarla açıklanmalıdır.

Bazı kavramlar da çoğunlukla anlaşılmıyor. (Örneğin, toplumsal devrim.) Sık sık tekrarlar var.

3. Türkiye devriminin karakteri verilirken, burjuvaziye karşı verilecek silahlı bir savaşım olacağı, partimizin devrim yararına gördüğü eylemlerinde devrimci şiddeti kullanacağını belirten bir saptama konulmalıdır.

Önerim, "Devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" başlığı altında, silahlı savaşım ve devrimci şiddet konusundaki görüşlerimizin yer almasıdır.

4. İşçi sınıfının gelişmişliğinden metropol ülkelerdeki gibi bir gelişmişlik düzeyi anlaşılıyor. Buna bağlı olarak, program genelinde sosyalist devrim imajı güçleniyor.

Ülkenin ve buna bağlı olarak da proletaryanın bugünkü gelişmişlik düzeyi ile yakın gelecekte sosyalist devrim aşamasına gelineceği kanısında değilim. "Gelişmenin anahtarı proletarya hegemonyasıdır" başlığı altındaki "...bir devrimin sosyalist devrim olması için saf bir sosyalist devrim olması gerekmez" görüşünü doğru bulmuyorum. "Saf bir devrim yoktur" genel doğrusu, program geneline hakim olan sosyalist devrim imajını destekler nitelikte kullanılmalıdır.

İDHD'nin acil hedeflerini açıklayan bir bölümün üçüncü başlık altında kısa ve öz olarak belirlenmesi iyi olur.

5. "Dünya devriminin çıkarı, Sovyetler Birliği dahil, tüm parçalarının çıkarından önde gelir" cümlesindeki "tüm parçalarının" sözcüğünden tüm sosyalist ülkelerin Sovyetler Birliği'nin birer parçası olduğu anlamını çıkardım. Bu sözcük yerine, "tüm sosyalist ülkelerin" yazılmasını öneriyorum.

6. "Emperyalizmin dünyayı geri çekici rolü" başlığı altındaki, "...emperyalizmin gitmekte olduğu yol, dünya pazarını olabildiğine derinleştirmek, komünizmi alabildiğine yakınlaştırmaktır" cümlesi üzerine şöyle düşünüyorum:

Belirli düzeyde de olsa gelişmiş işçi sınıfı kolay örgütlenebilir bir yapı arzeder. Emperyalizm bu işi yapacağına göre aceleye gerek yok. Yazıdan böyle bir anlayış çıkıyor.

Yukarıdaki anlam kargaşalığı on bir ve on ikinci paragrafla bütünleştiğinde daha artıyor.

Bence, kendi haline bırakılan kapitalizm yaşamak için önemli rezerve sahiptir.

11, 12, 13, 14. paragrafların çıkartı-

larak yerine bölümün sonuç paragrafının yeniden yazılmasını öneriyorum.

7. "Ermeni ulusal azınlığının hakları için savaş" bölümünde, partimizin Ermeni ve genelinde ulusal azınlıklar sorununa bakışı en iyi şekilde konurken, Ermenilerin görevleri belirtilmiyor. Çok kısa da olsa, Ermenilerin görevlerinin neler olduğuna açıklık getirilmelidir.

8. "Siyasal sistemin örgütlenişinde demokrasi" bölümünde, "...devrim devletin demokratik düzenine karşı çıkmayan tüm partilere serbest çalışma hakkı verilecektir" cümlesindeki "tüm" sözcüğü ile burjuva kalıntıların, sosyalist devletin demokrasisini deforme etmesinin yolu açılabilir.

"Sosyalizmde çok partili sistemi kabul" görüşümüzü, ben bugüne kadar, işçi sınıfının dışında kalan katmanlar olarak algıladım. Her türden sol örgütler, sosyal-demokratlar, liberaller gibi.

"Tüm" sözcüğünün kaldırılmasını ve hangi katmanlara parti kurma hakkı verilebileceğine açıklık getirilmesini öneriyorum.

9. "Uluslararası ilişkilerin düzenlenmesinde demokrasi" bölümünde: Emperyalist ülkelere olan ve milyonlarla ifade edilen ve büyük bir kısmı gereksiz bir borçlanma olan devlet borçları için birşeyler önerebilir miyiz? Bu konunun programda yer almasını öneriyorum.

10. TKP 4. Programı'nın ikinci taslağındaki görüşler benim için yeni değildir. Varolan farklılıkların yoldaşlık ilişkilerimiz içinde ve savaşım sürecimizde düzeleceğine inanıyorum. Çıkacak en son biçimiyle, Türkiye proletaryasına, devrim ufkunu açacak bir program olacağına inancım tamdır. TKP 4. Programı'mızı Leninci gücümüzün bayrağı olarak onaylıyorum.

Programın zorlu çalışmasında görev alan yoldaşlara içten sevgilerimi iletmek ister, çalışmalarda başarılar dilerim.

Ş.K., Avustralya

Bir gurup yoldaşımızın tartışmaya katkı yapmak için bundan önce yayınladığımız program eklerini okuyup çeşitli konularda ortaklaşa hazırladıkları görüşleri veriyoruz.

I. Programın geneli üstüne

Asgari program mı, azami program mı

"Programın asgari mi azami mi, ikisini birlikte mi içeren program olduğu belirtilmeli."

Dördüncü Program asgari bir programdır. Komünizmde ya da onun alt basamağı sosyalizmde neler yapılacağını anlatmamaktadır. Ancak İDHD prole-

tarya öncülüğünde gerçekleştiğinde, kesintisiz bir süreç içinde sosyalizme açılacağı için azami programa açılan, onu isteyen bir programdır.

Program neden tartışmaya sunuldu

"Program oluşturulmasında neden yığınlara başvuruluyor? Merkez kadrolar ken-

dilerini yeterli görmüyorlar mı? Kitleler mi partiyi yönlendirecek, parti mi kitleleri?" Bu sorularda, program konusunun yığınlara tartışmaya açılmasıyla merkeziyetçiliğin zedeleneceği yönünde bir kaygu seziliyor.

Oysa böyle birşey sözkonusu değildir. Açık tartışmanın amacı, oluşturulan fikirlerin daha da netleşmesidir. Kolektif tartışma daima daha yararlı ve yaratıcıdır.

Üstelik programın yığınlara benimsetilmesinde güçlü bir etken olur.

Öte yandan program taslağı gelen önerilerle de oluşmuyor. Bunlar en merkezi biçimde değerlendiriliyor, uygun görülenler alınıyor. Ama programın son şeklini bu da belirlemiyor. Bunu partinin en üst organı olan kongre belirleyecektir. Bundan daha merkeziyetçi, ama daha da demokratik bir işleyiş olamaz.

Dil üstüne

"Dili ağır, kavramlar (örneğin toplumsal devrim) anlaşılabilir."

Bu eleştirinin altında programın dilinden çok anlatılanların düzeyine, teorik kavramlar olarak zorluğuna ilişkin bir rahatsızlığın yattığını sanıyoruz. Özellikle "kavramlar anlaşılabilir", "dili ağır"la birleşince bu kanı güçleniyor.

Program, komünist partisinin ajitasyon-propagandasının temeli olan çözümlenmeleri içerir. Bu niteliğiyle Lenin'in merkez organ için söylediği şu sözler,

program için de aynen geçerlidir.

"Ortalama işçi, partinin organı olmayı amaçlayan bir gazetede bazı yazıları anlamayacaktır, karmaşık bir teorik ya da pratik sorunu tam olarak kavrayamayacaktır. Bu hiç de gazetenin düzeyini bir yığın olarak okuyucuların düzeyine indirmesi gerektiği anlamına gelmez. Tersine, gazete onların düzeyini yükseltmelidir." (Lenin, *Toplu Yapılar*, İngilizce başım, c.4, s.281)

Parti programını ortalama işçinin

hemen anlayabileceği bir düzeyde yazmak, kavramları basitleştirmek adına sulandırmaya yol açabilir. Program ileri işçilere göre yazılmıştır. İleri işçilerin görevi buradaki fikirleri, görüşleri alıp, çevrelerinde kendi deneyimleri ve koşulları çerçevesinde yığınlara kavratmaktır. Komünist ajitasyon-propaganda çalışması da zaten bundan ibarettir.

Lenin programda uzun açıklamalara yer olmadığını söylüyor. Bunların programı açıklayıcı parti yayınlarında açıklaması gerektiğini söylüyor:

"(Programda) bu sürecin tam açıklaması zaten verilmemektedir... Dolayısıyla tüm açıklamaları (somut örnekleriyle birlikte) yorumlara bırakmak, programda yalnız kapitalizmin çelişkisinin ne olduğunu ve eğiliminin ne olduğunu belirtmek daha doğru olur." (Lenin, c.6, s.44)

Aynı anlayışla "toplumsal devrim" gibi kavramlar programda tanımlanmamıştır. Bu, parti basınında yer alan açıklayıcı yazılara bırakılmıştır.

II. Birinci bölüm üstüne

Ana çelişki mi, temel çelişki mi

"Çağın ana çelişkisi tesbiti doğru değil, ana çelişki-temel çelişki karıştırılıyor."

Dünya komünist hareketinde ana çelişki-temel çelişki konusunda tanım birliği yoktur. Biri diğerinin yerine, ya da iki kavramın da aynı anlamda kullanıldığı yazılara sık sık rastlanır.

Bu kargaşalığa kapılmamanın en uygun yöntemi, iki kavramın da bizce ne anlama geldiğini açıklamak ve programda çağın ana çelişkisi tesbitinin bu tanımlar ışığında doğruluğuna bakmaktır.

Kapitalist üretim biçiminin ortaya çıkışından itibaren dek taşıdığı temel çelişki, üretimin toplumsal karakteriyle üretimin sonuçlarına el koymanın özel, kapitalist biçimi arasındaki çelişkidir. Bir başka deyişle emek-sermaye çelişkisidir.

Temel çelişkinin somut, toplumsal-siyasal düzeyde en genel yansıması ana çelişkidir. Tüm öteki çelişkiler bu ana çelişkiye bağlıdır. Emek-sermaye çelişkisini çağımızda yansıması emperyalizm-sosyalizm çelişkisidir. Program işte bunu ana çelişki olarak tanımlıyor, çünkü tüm öteki çelişkileri belirleyen budur. Sınıf savaşının bugün dünyada odaklaştığı sorun buradadır.

Kapitalizmin genel bunalımının başlangıç tarihi üzerine

Kapitalizmin bir sistem olarak ortaya çıkmasıyla birlikte, içinde sürekli barmırdığı temel çelişkisi onu devresel bunalımlara sokar. Kapitalizm ömrünü bu bunalımları çözerek uzatır. Bu anlamda kapitalizmin bunalımları süregendir. Bir bunalımı çözer, bir üst aşamada yeni bir bunalım başlar.

İşte, I. Dünya Savaşı dönemi de kapitalizmin çelişkilerinin keskinleştiği, odaklaştığı böyle bir bunalım dönemidir. Bu dönemde Avrupa'da sınıf savaşları yüksek boyutlara ulaştı. Ancak bu bunalım devresel bunalımlardan farklı olarak kapitalizmin çözülmesini ve devrimci çöküşünü anlatan kapitalizmin genel bunalımıdır.

Sorunun programdaki konusu dünya komünist hareketinde de genel kabul gören formülasyondur. Örneğin 1954'de yayınlanan *Ekonomi Politik* kitabında şöyle deniyor: "Kapitalizmin genel bunalımı I. Dünya Savaşı sırasında başlamış ve Sovyetler Birliği'nin kapitalist sistemden kopması sonucunda artmıştır." (Ostrovitzov ve diğerleri, *Ekonomi Politik*, SSCB

Bilimler Akademisi Ekonomi Enstitüsü)

"Gerektiren" çıksın mı

"Sosyalist sistem, sömürü ilişkilerinin yer almadığı, halkların ve devletlerin proletarya enternasyonalizmi temelinde işbirliğini gerektiren bir sistemdir" cümlesindeki "gerektiren" sözcüğünün çıkarılması öneriliyor.

Sosyalist ülkelerin proletarya enternasyonalizmi temelindeki işbirliği Marksizmin temel ilkelerindedir. Teorik olarak sosyalizm proletarya enternasyonalizminin hayatta tam olarak uygulanmasını gerektirir.

Ancak bugün sosyalist ülkeler arasındaki işbirliğinin düzeyi istenen düzeyde değildir. Aralarındaki ekonomik gelişmişlik farkları, ulusçuluk, ideolojik ayrılıklar gibi nedenler bu ilkenin uygulanmasında güçlük çıkarıyor. Sovyetler Birliği-Çin ilişkilerinin durumu bunun en açık kanıtıdır.

Dolayısıyla programdaki koyuş, bugün var olan durumla, olması gereken duruma dikkat çekmektedir.

Dünya devrimci merkezi

Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci merkezi olarak belirlenmesi konusunda bazı yoldaşların getirdiği görüşleri şöyle yanıtlayabiliriz:

Marks'ın dünya devrimci merkezi üzerine görüşlerini yazdığı dönemde dünyada sosyalizm yoktu. Dolayısıyla dünya devrimci merkezi, yani burjuvaziye karşı sınıf savaşının en yükseğe ulaştığı yer, belirli bir ülkede düşman sınıfla olan antagonizmanın keskinlik derecesine göre belirleniyordu. Sovyetler Birliği'nde devrimin zaferinden sonra, emek-sermaye çelişkisi, dünya ölçüsünde sosyalizm-emperyalizm çelişkisi biçiminde ortaya çıktı. Bu çelişki, herhangi bir ülkede burjuva-proleter çelişkisinin dünya ölçüsünde yansımasından başka birşey değildir. Bu nedenle, "Sovyet işçisinin, burjuvaziye karşı doğrudan bir siyasal savaşım vermediği" görüşünü bir yere koyamıyorum. Veriyor, hem de nasıl veriyor. Yalnız bir ülkenin sınırları içinde değil, dünya ölçüsünde veriyor. Sovyet işçisinin dünya burjuvazisine karşı verdiği savaşım, hem ülke içinde, hem ülke dışında olduğu aşamalarla, hem ekonomik, hem toplumsal ve ama hem de siyasal bir savaşım. Bu durum Sovyetler Birliği'ni, burjuvaziye karşı sınıf savaşımının en yükseğe ulaştığı ülke yapıyor.

Ayrıca, bir yoldaşın "Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci merkezi oluşu, bu

nedenle izlediği siyasetle bağlı olmayan nesnel bir konumdur" cümlesinin, olumsuz vurguyu kaldırarak ve "tarihsel" sözcüğünü ekleyerek, "Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci merkezi oluşu, bu nedenle nesnel ve tarihsel bir konumdur" biçiminde değiştirilmesi önerisi yoldaşlardan öğrendiğimize göre uygun görülmüştür.

Emperyalist ülkeler arasındaki siyasal ayrılıklar nelerdir

Emperyalist ülkeler arasındaki siyasal ayrılıkların temeli ekonomik çıkar farklılıklarıdır. Emperyalist hiyerarşi içinde yer alan ülkeler arasındaki ilişkiler sömürüye ve zora dayalı ilişkilere sahiptir.

Sosyalizm bir dünya sistemi olarak ortaya çıkmadan önce, emperyalist ülkeler arasında pazarlar üstünde rekabet, iki emperyalist paylaşım savaşına yol açtı. Ancak birincisinin sonucunda Sovyetler Birliği, ikincisinin sonucunda dünya sosyalist sistemi ortaya çıktı. Bugün emperyalist ülkeler kendi aralarında bir savaşın, sistemin bir bütün olarak sonu olabileceğini görerek, kendi aralarındaki çıkar çelişkilerini arka plana itip asıl tehlike olan sosyalist sisteme karşı saflarını sıklaştırmak zorunda kalıyorlar.

Bugün emperyalist ülkeler arasındaki siyasal ayrılıklar bu yüzden savaşlarda değil, daha "yumuşak" biçimlerde anlam buluyor.

Bunun güncel örneklerinden biri Sovyet gaz boru hattı konusunda Avrupa ülkeleriyle ABD arasında çıkan anlaşmazlıktır. İngiliz ve Fransız şirketleri kendi devletlerinin desteğiyle ABD ambargosunu çiğneyerek Sovyetler'e mal satmışlardır.

Bir başka örneği yine Avrupa ülkelerinin, Amerika'ya en yakın duran İngiltere'nin bile, Amerikan dış politikasının bazı "aşırılıklarına" karşı çıkmalarıdır. ABD'nin Grenada'ya çıkmasını, Lübnan'da açıkça ve fiilen Cemayel hükümetinin yanında iç savaşa katılmasını, Orta Amerika'daki politikasını tüm Avrupa ülkeleri değişen oranlarda "eleştiriyorlar". Bu onların "anti-emperyalistliğinden" kaynaklanmadığına göre, ayrılıkların kaynağını Amerika'nın bu tutumlarının onların emperyalist çıkarlarını zedelemesinde aramak gerekir.

Kapitalist gelişme komünizmi getirmiyor, yakınlaştırıyor

"Dünya emperyalist sisteminden devrimler

yoluyla parçalar koparılmazsa, emperyalizmin gitmekte olduğu yol, dünya pazarını alabilmesine derinleştirmek, komünizmi alabilmesine yakınlaştırmaktır" cümlesinde emperyalizm bu işi yapacak, acele etmeye gerek yok anlayışı çıkıyor."

"Komünizm giderek daha çok penceden bakıyor" ve "sarhoş gidiş" bu izlenimi güçlendiriyor."

Bu cümleler nesnel bir gelişmeyi anlatıyor. Bugün emperyalizm altında üretici güçler bilimsel-teknolojik devrim sonucu, hızla gelişiyor. Bu yadsınamayacak bir gerçektir. Bilimsel-teknolojik devrim ise toplumsal gelişme açısından şu sonuçlara yol açıyor: 1. Emegün üretkenliği artıyor. 2. Toplumsal üretimde kullanılan yaşayan emeğe gereksinim azalıyor. 3. Emek sürecinde kafa emeğinin oranı yükseliyor. 4. Üretimin toplumsal niteliği artıyor. 5. Üretici güçlerin gelişmesi, üretimin ve dağıtımın dünya ölçüsünde planlamasını istiyor.

Bu sonuçların tümü nesnel olarak komünizmi yakınlaştıran, onu çağıran, giderek zorunluluk yapan gelişmelerdir.

Ancak bütün bu gelişme kapitalist üretim ilişkileri altında olduğu için, en önemli üretici güç olan insan emeğine karşı, sömürüyü sürdüren ve arttıran bir biçimde işliyor. Özel mülkiyet engeli üretici güçlerin daha hızlı gelişmesini dizginliyor, bu nesnel gelişme çok daha hızlı, bilinçli ve üst düzeylere ulaşan bir biçimde yürüyecektir. Devrimler işte bu "sarhoş gidişi" hızlı, bilinçli bir gidişe çevirmek için gereklidir. Üstelik devrimlerin olanağını bu nesnel gidişin kendisi yaratmaktadır. Kapitalizmin temel çelişkisini derinleştirmekte, toplumsal çelişkileri kızıştırmaktadır. Ancak, bir an için, hiçbir olanaktan yararlanılmadığını, devrim girişimlerinin hep başarısızlıkla sonuçlandığını düşünelim. Yukarıda anlattığımız süreç işleyecektir. Emperyalizm, kapitalist mülkiyetin tabanını üretici güçlerin gelişmesine uygun biçimde genişletebildiği yere kadar genişletecektir. Ama bu noktadan sonra da, komünizme varmak için, temel çelişkiyi çözen bir nitelik sıçraması, bir devrim mutlaka zorunlu olacaktır, bu iş kendiliğinden olmayacaktır.

Programdaki cümle "yakınlaştırmak" diyor, "getirmek" demiyor. Dolayısıyla programda nesnel gidişin tanımlandığı bu cümlelerdeki anlayış, ne bu gidişi hızlandırmak için devrimlerin zorunluluğunu, ne de önümüze çıkacak devrim olanaklarından yararlanılmazsa bu süreci komünizme ulaştırmak için bir devrimin zorunluluğunu yadsınamaktadır. Tersine, devrimlerin zorunluluğunu anlatmaktadır!

III. İkinci bölüm üstüne

Burjuvazi — küçük burjuvazi

"Büyük, orta, küçük kapitalist neleri

kapsıyor? Küçük burjuvazi neleri kapsar? İkinci sorudan başlarsak, "küçük burjuvazi" burjuvanın küçüğü değildir. Küçük burjuvazi proletarya ile burjuvazi ara-

sında, ayrı, ara sınıftır. Küçük burjuva hem üretim aracı sahibidir, hem kendi emeğini sömürür. Küçük burjuvayı belirleyen temel ölçüt ağırlığıyla kendi

emeğinin sömürsünden geçinmek zorunda olmasıdır.

Burjuva ya da kapitalist olmanın ölçütü de işte bu zorunluluğu aşmış

olmaktadır. Bireysel kapitalist de doğrudan üretim sürecinde çalışıyor olabilir, ama bu onun için bir zorunluluk değildir. Aşkanklık, zevk vb. nedenlerle açıklanabilir. Kapitalist, tümüyle, çalıştırdığı ücretli-emeğin sömürsünden geçinir.

Kapitalist mülkiyet içinde, önce bireysel kapitalist mülkiyet (yani tek bir kapitalistin sahibi olduğu işletme) ve gurup kapitalist mülkiyeti (örneğin anonim şirket) diye bir ayırım yaparsak, bireysel kapitalist işletmeler arasında büyük, orta, küçük ayırımında çeşitli ölçütler ele alınabilir: Sermayenin büyüklüğü, çalıştırdığı işçi sayısı, kullandığı makinanın beygir gücü, kilovat saati, vb. Bu ölçütler ülkeye ve çağa, zamana göre değişir.

Bugün kapitalist ülkelerde sermayenin ve üretimin aslan payı bireysel kapitalist işletmelere değil, gurup kapitalist işletmelere aittir. Bunlar, genel olarak, bireysel kapitalist işletmelere göre büyük mülkiyettir. Anonim ortaklığından başlamak üzere tekellere kadar çeşitli biçimler alabilirler. Burada da büyük, orta, küçük gibi ölçütler olabilir ama çok görecelidir. Güzel bir örneği, dev uluslararası bir tekel olan Exxon'un yıllık cirosu, Türkiye bütçesinin 14 katıdır! Şimdi Koç Holding büyük kapitalist tekel mi, küçük işletme mi? Büyük kapitalist tekel, ama Exxon'un yanında köy bakkalı kalıyor.

Yarı-proleterler

Çeşitli yoldaşlardan gelen öneriler üzeri-

ne yarı-proleterlerin kimleri kapsadığı, tanımı üstünde duracağız.

Bunlara bazı politik-ekonomi kitaplarında "kır yoksulları" da deniyor. Kır yoksullarının bit kadar bir toprak parçası ve az sayıda hayvanı vardır. Ancak, bu üretim araçlarını kullanarak, kendi emeğini sömürerek edindiği gelir, geçinmek için yeterli değildir. Bu yüzden gereksinimlerini karşılamak için yılın belli dönemlerinde işgücünü ücretli işçi olarak satmak zorundadır. Mevsimlik işçiler bu kesime girer.

Yarı proleterler kırdaki kapitalizm geliştikçe yıkılan küçük üreticilerin saflarından sürekli beslenen, kendileri de tarım proletaryasına geçmek üzere olan bir geçiş katmanı, bir ara katmandır.

Küçük burjuvazinin çıkarları ve IV. Program

"Küçük burjuvaziyle ilgili şöyle bir ek öneri geldi: (3.3 İDHD'de halkın birliği — küçük burjuvazi)

"Küçük burjuvazinin tekellere ve emperyalizme karşı olan çıkarlarını savunmak, geniş yığınlar üzerindeki burjuva etkilerini kırmak sonuç belirleyici önem taşır."

Yine yoldaşlardan öğrendiğimize göre, bu öneri kabul edilmiş, taslak bu yönde değişmiştir.

Gerçekten bu ek güzel birkaç noktaya birden işaret ediyor. Programın başka yerinde de söylendiği gibi İDHD programı tüm orta sınıfın (yani küçük burjuvazinin) çıkarlarını savunan bir

programdır. Hangi çıkarlarını? Proletaryanın çıkarıyla bağlanan, ana düşmana, yani emperyalizme ve tekellere karşı olan çıkarlarını. Bu savunu, iki sınıfın bağlaşıklığının önkoşulu olarak belirleyici önem taşır.

Türkiye alt-emperyalist konumda mıdır?

Değildir. Program bunu açık ve net açıklıyor.

"Bir kez, hem mal, hem sermaye olarak dışa açılabilir için, Türkiye kapitalizminin, üretim zamanı, miktarı, maliyeti ve kalitesi açısından uluslararası standartlara ayak uydurması gereklidir. Bunun için içeride teknolojik düzeyi yükseltmek gereklidir. Bu ise kâr hadlerinin düşmesini getirir. Kâr hadlerinin düşmesine karşın kâr kitlesini koruyabilmek, yükseltebilmek için ise yine bol ihracat gereklidir. Üstelik, teknolojiyi yükseltebilmek için de bol kredi ve döviz gereklidir. Fasit bir daire sözkonusudur.

"Dünya emperyalist sisteminin bugünkü gelişme aşamasında, Türkiye'nin bu fasit daireyi kırarak emperyalistleşebilmesi çok güçtür. Yapılan kısıtlı 'sermaye ihracı' yine şu ya da bu emperyalist tekelin koltuğu altında gerçekleşmektedir. Türkiye dış yatırımlarda da emperyalizmin atlama tahtası olmaktan öteye geçememektedir." (abç)

Program, emperyalistleşme isteği gerçekleşirse Türkiye alt-emperyalist konumda olur, ama gerçekleşmesi çok güçtür diyor.

DTK ve kır küçük burjuvazisi

DTK'nın kır küçük burjuvazisi üstündeki etkisi anlatılmalı.

Bu etkinin en genel eğilimleri taslakta şu cümlelerde verilmektedir:

"Finans kapital üstünde durduğu tabanı, yaygın küçük ve orta üretimi çıkarına uygun yönde biçimlendirmeye çalışmaktadır. Bir yandan geleneksel küçük burjuvazi hızla erimekte, proleterleşmektedir... Öte yanda bu eriyen geleneksel küçük burjuvazinin yerini yenisi ve finans kapital ağı içinde örgütlenmiş almaktadır." (3.2. İleri demokratik halk devriminde sınıfların konumu — küçük burjuvazi)

Bu cümlelerin hemen önünde ve ardında gelen cümleler kent küçük burjuvazisine ilişkin olmakla birlikte, alıntı verdiğimiz cümleler açıktır ki kır küçük burjuvazisini de kapsamaktadır, program bunu bu şekilde anlamaktadır.

Gerçekten de tarıma dalan finans-kapital küçük üretimi çeşitli yollarla kendisine bağlamaktadır. Bunun sonucunda önemli bir kır küçük burjuvazi yığını mülksüzleştirilmektedir. Yıkılan küçük üreticilerin bir bölümü kente göç edip, orada ya kent küçük burjuvazisinin uğraş alanlarına dalmakta, ya da proleterleşmektedir. Bir bölümü ise kırsal alanda kalarak tarım proleterleri olmaktadır. Kır küçük burjuvazisinin hızla erimesinin, proleterleşmesinin kıra özgü biçimleri bunlardır.

Programdaki formülasyon bu süreçleri kır ve kent burjuvazisi için birlikte genelleyerek anlatmaktadır.

IV. Üçüncü bölüm üstüne

Toplumsal devrim, siyasal devrim

Toplumsal devrim, siyasal devrim nedir? İkisi arasındaki ilişki nasıldır? Bir sınıfın devlet erkini ele geçirmesi siyasal devrimdir.

Eski ekonomik-toplumsal yapının yerine yeni ekonomik-toplumsal yapının geçmesi süreci ise, toplumsal devrimdir.

"Siyasal devrim, evin temellerini yıkmayan devrimdir. Kısmi, sadece siyasal devrim neye dayanır? Sivil toplumun herhangi bir kesimi kendini kurtarıp egemenliği alır." (Karl Marks, Hegel'in Hukuk Felsefesini Eleştirisi, Önsöz, Marks-Engels Toplu Yapıtlar, İngilizce basım, c.3, s.184)

"Sivil toplumun herhangi bir kesimi" iktidara gelebilir, egemenliğini kurabilir. Belli bir ülkede bu kesimlerin kimler olabileceğini ise ülkenin ve dünyanın koşulları belirler. Siyasal devrim eski üst yapıya karşı girişilmiş bir harekettir.

Toplumsal devrim, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin patlaması sonucu doğar. Yeni üretim ilişkilerini örgütlemeye yetenekli sınıf eliyle, gelişen üretici güçlere uygun yeni üretim ilişkileri yerleştirilir. Yetenekli sınıfın bu örgütlenmeyi gerçekleştirebilmesi için iktidara sahip olması gerekir. Yani sürecin bir yerinde siyasal devrimin başarılmaması gerekir.

Marks şöyle diyor: "Her devrim, eski toplumu çözer ve bu ölçüde toplumsaldır. Her devrim eski iktidarı çözer ve bu ölçüde siyasaldır." (agy, c.3, s.205)

Siyasal devrim sonucu devlet parçalanabilir de, parçalanmayabilir de. Eğer toplumdaki ana sınıflardan biri iktidarı ele geçirmişse, kendine uygun yeni bir toplumsal örgütlenmeyi kurar, toplumsal devrimi başarır. Devlete karşı girişilen saldırı, yeni toplumun örgütlenme sürecine dönüşür.

Şöyle formüle edersek: Her toplumsal devrim, sürecin bir yerinde zorunlu olarak siyasal devrimi içerir, ama her

siyasal devrim zorunlu olarak toplumsal devrime yol açmayabilir.

Marks, "siyasal ruhta toplumsal devrimden" konuşmanın saçmalık, ayanı beyan olduğunu, oysa, "toplumsal ruhlu siyasal devrimin" bir anlamı olduğunu söylüyor. (agy, c.3, s.206)

Türkiye'deki siyasal devrim ve toplumsal devrim aşamaları nelerdir

Dördüncü Program, bunları şöyle belirlemektedir:

Önümüzdeki siyasal devrim aşaması, İDHD'dir. Devlet tekelci kapitalizminin ekonomiye egemen olduğu bugünkü koşullarda Türkiye'nin önündeki toplumsal devrim aşaması ise sosyalizmdir.

Türkiye'nin önündeki bu siyasal devrim ve toplumsal devrim aşamaları nesnelidir. Bu noktada komünistlerin isteği ve hedefi şudur: Proletarya diktatörlüğü ile sonuçlanan bir siyasal devrim başarılarak toplumsal devrimi gerçekleştirmek.

Bu çerçevede bakınca, toplumsal devrimin İDHD ile başladığının vurgulanmasını öneren yoldaşımız bir koşulda doğru bir noktaya işaret ediyor. Nedir bu koşul? İDHD'de proletarya hegemonyası. Bu koşulda kesintisiz bir süreç içinde toplumsal devrime geçileceği için, ikisi tek bir devrim olarak karşımıza gelir. Programın deyişle, toplumsal devrim ile İDHD tek bir devrimin iki anı olur.

Dolayısıyla, bazı yoldaşların öne sürdüğü "toplumsal devrim İDHD programı gerçekleştikten sonra başlar" görüşü yanlıştır. Proletarya hegemonyasında bir İDHD, toplumsal devrim sürecini başlatmış olur. Bu durumda İDHD programı, toplumsal devrimin de ilk anda uygulayacağı program olacaktır. Bu aynı zamanda bir yoldaşın şu görüşünü de yanlıştır:

"Programdaki İDHD'nin ilk adımda gerçekleştireceği dönüşümler programı' cüm-

lesi ile 'ilk uygulanacak program yine İDHD'nin devrimci demokratik dönüşümleri olacaktır' cümleleri İDHD ile sosyalist devrimi sanki bir sınırla ayırıyor."

İDHD proletarya hegemonyasında gerçekleştiği zaman bile, ilk uğraşılacak sorunlar yine demokratik dönüşümler olacaktır. Bu, hem en başta ülkedeki üretim güçlerinin geri düzeyinden kaynaklanmaktadır, hem de her siyasal devrimin (hangi biçimi olursa olsun) ilk yeniliklerinin demokratik alanda olmasından kaynaklanmaktadır.

Sosyalist devrim

"Türkiye'nin önündeki toplumsal ve siyasal devrim aşaması sosyalist devrimdir" görüşü.

Program tartışmasında gelen bir görüş de, Türkiye'nin önündeki toplumsal ve siyasal devrim aşamasının sosyalist devrim aşaması olacağı görüşüydü.

Bu görüşü getiren yoldaşlar, Türkiye'de devlet tekelci kapitalizminin egemen olmasına dayanıyorlar. Oysa, Lenin "sosyalizm DTK'yı hemen izleyen bir evreden başka birşey değildir" derken, sosyalist devrimin zorunluğunu belirtmiyor. DTK'nın sosyalizmin ön koşulu olduğunu söylüyor. Sosyalizme hazır olmakla, sosyalist devrime hazır olmak arasında fark vardır. Sosyalist devrim için, ülkede sadece DTK'nın egemen olması yeterli değildir. İşçi sınıfının bilincinin, örgütlenme düzeyinin sosyalist devrime uygun olması gerekir. Elbette ki, buna dünyanın o günkü durumu eklenmektedir.

Türkiye'de, DTK egemendir, ama ülkenin genelinde üretici güçlerin düzeyi geridir. İşçi sınıfının bilinç ve örgütlülük düzeyinin sosyalist devrime uygunluğu ise o gün ortaya çıkacak, belli olacak bir sorundur. Program, bugünkü sınıf çelişkilerinin ve ülkenin durumunu çözümlere yönelik siyasal devrimde komünistlerin hedefini belirliyor ve bunun da en başta

işçi sınıfının gücüne bağlı olduğunu söylüyor. Programımızın her satırından sızan hedefi, *demokrasi savaşı yoluyla proletarya diktatörlüğünü kurmaktır. Proletarya diktatörlüğüyle noktalanmış bu siyasal devrimi başarmaktır. Türkiye öyle bir ülkedir ki, proletarya diktatörlüğü olası bir adımdır, ama olası tek adım değildir. Tek o kalmış bir zorunluluk değildir. Partimiz en olası durumu en geniş devrimci ittifak tabanını yaratmayı gözeterek önümüzdeki siyasal devrim adımını, bu yüzden İDHD olarak formüle etmiştir. Bu devrim proletarya öncülüğünde gerçekleştiğinde sosyalist devrim olarak toplumsal devrime yol açacaktır.*

Bir başka yoldaşımız, programın bir cümlesinden şu fikri çıkardığını söylüyor: "Toplumsal devrimle sosyalist devrim özdeşleştiriliyor". Kendisi bu özdeşleştirmeye karşı çıkıyor. Programın bu konuda kendi içinde çelişkiye düştüğünü söylüyor. "Yanlış anlamıyorsam, programda üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçişi anlamında bir toplumsal devrimden söz edilmiyor." Oysa tam da böyle bir toplumsal devrimden söz ediliyor. Yukarıda verdiğimiz yanıtlar yoldaşımızın bu düşüncesini de yanlıştır.

Ayrıca, sosyalist devrimin, hem siyasal devrim olarak, hem de toplumsal devrim olarak anlamı vardır. Siyasal devrimdir, çünkü proletarya burjuvaziyi yenerek iktidara gelir, toplumsal devrimdir çünkü devrim sonucunda komünizmin alt aşaması olan sosyalizm kurulur.

Türkiye'de siyasal devrimlerin olası biçimleri

Programımız, İDHD için hayatın dayatmasıyla ortaya çıkacak çeşitli almasıklara olanak tanımaktadır.

Kısa bir özetleme yaparsak:

İDHD, proletarya hegemonyasında gerçekleşirse proletarya diktatörlüğü kurulur. Toplumsal ruhlu siyasal devrim, sosyalist devrim gerçekleşmiş olur. Proletarya hegemonyayı alır, ancak siyasal düzeyde iktidar başkalarıyla paylaşılırsa, işçi-emekçi diktatörlüğü kurulur. Bu proletarya diktatörlüğünün bir çeşididir. Ancak ikinci bir kavga gerekeceği geçici bir durumdur.

Proletaryanın hegemonyası olmadan kurulacak işçi-emekçi diktatörlüğü proletaryanın erkteki güçsüzlüğü oranında siyasal devrim olarak kalır. Toplumsal ruhtan ancak o ölçüde söz edilebilir. Küçük burjuvazinin ortaksız erke el koyacağı bir devrim ise yalnızca siyasal devrim olarak kalır ve proletaryasız sürerse geri döner.

Bu noktada kimi yoldaşlarda şöyle bir yanlış düşünce var:

“İşçi sınıfının hegemonyası olmadan İDHD olamaz.”

Devrime katılabilecek olan her sınıf iktidarı alabilir. Sorun, ortaya çıkmış bir patlamaya öncülük etmekse, o gün kim güçlüyse bunu başarabilir. Ama sorun, bu kesimsel başarıyı kalıcılaştırmak, onu ilerletmekse, bunu bir tek sınıf yapabilir. O da proletaryadır. Nitekim 1917 Devrimi’nde küçük burjuvazinin bir dönem öncülüğü alması deneyimi de vardır.

Bugün Türkiye’de devrime katılacak güçler bellidir. İşçi sınıfı ve orta sınıf, kürt halkı.

Küçük burjuvazinin İDHD’de öncülüğü ele geçirdiği duruma bakalım. Proletarya hegemonyası kurulmadan gerçekleşecek bu iktidar sonucunda kalıcı bir çözüm sağlanmaz. Küçük burjuvazi siyasal devrimi yapabilir ama, İDHD programının tamamını tutarlı bir biçimde uygulayamaz. Programın şurasını burasını hayata geçirebilir. Çünkü bu program nesnel gerekliliklere yanıt veren bir programdır. Belli bir noktadan sonra ise yapıyla birleşir.

İDHD programı sosyalist içerikli bir program değildir ama bir bütün içinde sosyalizmi çağırır, önünü temizleyen ve hayatın akışı içinde adım adım sosyalist programa dönüşecek bir programdır. Küçük burjuvazinin bu programı tümüyle uygulaması demek, bilinçli olarak sosyalizmi istiyor, onu yaklaştırmaya çalışıyor olması demektir ki, bu ancak proletarya hegemonyasında olanaklıdır. Programı tümüyle uygulayabilmek için açık, berrak bir bilinç sahip olmak gerekir ki, bu bilinç proletaryadan başkasında yoktur. Böyle olduğu için, proletarya hegemonyasının sağlanmadığı koşullarda siyasal devrimin ne yana gideceği belli olmaz, diyoruz.

Engels böyle bir durumu şöyle formüle ediyor:

“Devrim en başta demokratik bir anayasa ve böylelikle doğrudan ya da dolaylı proletaryanın siyasal egemenliğini getirecektir. Proletaryanın şimdiden halkın çoğunluğunu oluşturduğu İngiltere’de doğrudan getirecektir. Halkın çoğunluğunun proleterlerin yanısıra, henüz proleterleşmekte olan ve tüm siyasal çıkarlarında proletaryaya giderek bağımlı duruma gelen ve bu yüzden yakında proletaryanın istemlerine uymak zorunda olan küçük köylüler ve kent küçük burjuvazinden oluştuğu Fransa ve Almanya’da dolaylı olarak getirecektir. Bu belki de ikinci bir kavgayı, fakat ancak proletaryanın zaferiyle sonuçlanabilecek bir kavgayı içerecektir. (Engels, agy, c 6, s.350)

Öte yandan “İDHD programı ancak proletarya diktatörlüğünde uygulanır” diye bir sınırlama da doğru değildir. Çünkü, bu program yukarıda belirttiğimiz gibi eksik de olsa küçük burjuvazi tarafından kısmen gerçekleştirilebilir. Bu, nesnel ortamın bir sonucudur.

“İşçi sınıfı hegemonyası, İDHD, proletarya diktatörlüğü, toplumsal devrim ancak bir arada anlam taşır. Biri olmadan diğeri olmaz” görüşü ise yine doğru bir yana işaret etmekle birlikte özünde yanlıştır. Evet, İDHD’nin, ancak

proletarya hegemonyasında gerçekleşirse, proletarya diktatörlüğü kurulursa, toplumsal devrim süreci başlatılırsa bir anlamı vardır. Bizim hedefimiz budur. Komünistler bunu gerçekleştireceklerdir. Ama, “biri olmadan diğeri olmaz” demek yanlıştır. Çünkü toplumsal devrim yol açmadan da siyasal devrim gerçekleşebilir.

Aynı şekilde, “İDHD’nin kesintisiz bir biçimde sosyalizme açılması” ile siyasal devrimin başka olasılıklarının olması, birbiriyle çelişmez. Biri, proletaryanın hegemonyasını dayatan, bizim isteğimiz, hedefimizdir, öteki nesnel ortamın dayatmasıyla ortaya çıkabilecek durumlardır.

“Bazı siyasal devrimler toplumsal devrimi başlatmak için yapılır” önerisi bu yüzden çok doğrudur. Programımızda da bu şekilde yer almıştır. Ve biz işte, bu bazı siyasal devrimlerden birini gerçekleştirmeyi hedefliyoruz.

“Tek bir devrimin iki anıdır” yerine, “iki görüntüsüdür” deme önerisi de bu açıdan yanlıştır. “Görüntü” demekle de yaşamın hazırlayabileceği öteki olasılıkları dışlamış ve meseleyi doğru anlamamış oluruz.

Proletarya hegemonyası proletarya diktatörlüğü işçi-emekçi diktatörlüğü

Bu noktada şöyle görüşler geldi:

“Proletarya hegemonyasının olduğu işçi-emekçi diktatörlüğü proletarya diktatörlüğü değildir.”

“İşçi-emekçi diktatörlüğü zaten proletarya hegemonyası olmadan olamaz. Onun için ayrı ayrı sözedilmesi doğru değildir.”

Birinci öneriden başlarsak, yanında hangi güçler olursa olsun, proletaryanın hegemonyasında gerçekleşen bir devrim proletarya diktatörlüğüdür. Lenin şöyle diyor: “Aslında sosyal-demokrasi (komünistler — İ.S.) tarafından erkin ele geçirilmesi sosyalist devrimdir.” (İki Taktik) Burada proletarya hegemonyası partinin iktidarında somutlanmaktadır. İktidarı alan proletaryanın başka güçlerle birlikteliği erkin niteliğini değiştirmez. Engels, yukarıda okuduğumuz alıntıda Fransa ve Almanya örneğiyle bunu anlatıyor.

Bütün toplumlarda proletarya diktatörlüğünün bir biçimi yaşanacaktır. Bu kaçınılmazdır. Ama hangi biçimlerinin hangi ülkede olacağı reçeteye önceden verilemez. Bunu ancak, ülkedeki sınıfların yerelimi ve sınıf savaşımı ortaya çıkarır. Bir diktatörlüğe proletarya diktatörlüğü denilmesindeki tek ölçüt, proletarya hegemonyasının olup olmadığıdır. İktidarın başını tutan proletarya, kendi ekonomik toplumsal yapısının sınırlarını çizer, çizmeye çalışır.

Öte yandan geçici bir iktidar olan işçi-emekçi diktatörlüğü kavramında, proletarya hegemonyasının zorunluluğu yoktur. Lenin, kavramın içindeki bir zorunluluktan değil, komünistlerin böyle bir diktatörlükte hegemonyayı alması zorunluluğundan söz ediyor.

Şöyle özetlersek Farklı sınıfların var olduğu bir iktidar blokunda bir hegemon mutlaka vardır. Komünistlerin hedefi proletarya hegemonyasının sağlanmasıdır. Ama, bunu, öznel niyetlerden uzak olarak, yalnızca savaşım sağlar.

İDHD ve BDD

İleri demokratik halk devrimi ile burjuva demokratik devrim arasındaki fark nedir? Burjuva demokratik devrim (BDD), toplumsal ilişkilerin feodalizmden arındırılması, yani anti-feodal devrim demektir. BDD kapitalizmi geliştirmeyi amaçlayan bir devrimdir. İDHD’nin amacı ise, kapitalizmi geliştirmek değil, toplumsal devrimi gerçekleştirmek, yani sosyalizmi kurmaktır. Bu özelliğinden

dolayı devrimimiz “burjuva özlü” değildir.

Proletaryanın hegemonyası olmadan gerçekleşecek devrimde, küçük burjuvazi ülkeyi, nesnel olarak ihtiyaç olmayan bir göreve hapseder. O görev de şudur: Altın yükselen kapitalizmin önünü temizlemek. Oysa bugün altın gelen kapitalizmin önündeki engel, feodalizm değil, tekellerdir. Dolayısıyla Türkiye’de altın gelen kapitalizmin önünü temizleme görevi artık gericileşmiştir. Bu da devrimimizin “burjuva özlü” devrimden farkını, “ileri” olma özelliğini gösterir.

İDHD hangi sınıfları kapsar

İDHD orta sınıf ve proletaryanın çıkarınıdır. Dolayısıyla devrimi bu sınıflar gerçekleştirecektir.

Orta burjuvazi olarak adlandırılacak liberal burjuvazinin bu devrimde yeri yoktur. Bu da yukarıda anlattığımız, devrimin “burjuva özlü” olmayışından kaynaklanmaktadır. Liberal burjuvazi halk sınıfları içinde değildir.

Öte yandan devrimimizin, tüm orta sınıfı kapsamaması, hedefimiz olan proleter devrimi ile çelişmez. Marks, Komün’ü bu gerçeği anlayamamakla suçluyordu: Paris Komün’ünde yalnızca proleterler değil, tüm orta sınıf vardı. Ve Komün en başta, Fransız köylülüğünün çıkarını temsil ediyordu. Ama, Komün, o gün için de, bugün bizler için de açıktır ki, proletarya diktatörlüğünün bir çeşidiydi.

İDHD’nin içeriği

Devrimin içeriğiyle ilgili gelen başlıca öneri şöyle: “Anti-feodal bir çerçeveden çıkmış gerçek demokrasi sorununda, İDHD’nin anti-kapitalist bir içerik taşıdığı yazılmaktadır.”

Soruna siyasal devrim düzeyinde bakarsak, İDHD’nin anti-kapitalist içeriği yoktur. Bu nesnel devrim aşamasının küçük burjuvazinin de öncülüğüne olanak tanıdığı görmüştük. Bu durumda devrimin hiç de “anti-kapitalist” bir niteliği olmayacaktır.

İDHD proletarya öncülüğünde gerçekleştiğinde ise sosyalizme açılacağı için, bu anlamda “anti-kapitalist” olacaktır. Bir bütün olarak, programın uygulanmasının sonucu böyle bir nitelik taşıyacaktır. Ancak İDHD programının hiçbir maddesi kendi içinde yine “anti-kapitalist” değildir, kapitalizmin teorik çerçevesini aşmamaktadır.

Devrim nasıl yapılacaktır

Yoldaşlardan gelen bir öneri de şöyle: “Devrimimizin şiddet yoluyla olacağı belirtilmeli.”

Türkiye’de sınıf savaşı o kadar keskin yürüyor ki, kuşkusuz devrimimiz şiddet yoluyla olacaktır. Ancak, savaşım biçimleri taktik bir sorundur.

“Program, araçların seçimini açık bırakmalıdır. Bunlara militan örgütler ve partinin taktiklerini saptayan parti kongreleri karar vermelidir. Programda taktik sorunlara yer yoktur.” (Lenin, c.4, s.238)

İDHD programı nasıl bir programdır?

İDHD programı, kapitalizmin teorik çerçevesini aşmayan ama pratik çerçevesini parçalayan, uygulanması zorunlu bir programdır.

Bu noktada yoldaşlarımızdan şu öneriler geldi:

“İDHD’nin ilk adımda gerçekleştireceği...” cümlesindeki “ilk adım”ın yazılmaması.

Her devrimin bir “ilk adımı” vardır. Bu “ilk uğraşacağı sorunlar” demektir.

Lenin’in *Nisan Tezleri*’nde ettiği şu sözler bu konuda bize ışık tutmaktadır.

“... Sosyalizme doğru hangi adımların atılması gerektiğine ve nasıl atılacağına daha etkili, daha pratik ve daha doğru bir biçimde karar vereceklerdir. Bankaların üstündeki denetim, tüm bankaların birleştirilmesi henüz sosyalizm değildir, ama sosyalizme doğru bir adımdır.” (Lenin, c.24, s.53)

Bizim programımız da böyledir. Henüz sosyalizm değil ama sosyalizme doğru bir adımdır. Onun için ilk adımda, kapitalizmin çoktan çözmüş olması gereken sorunlarıyla uğraşacaktır.

Öte yandan, aynı cümledeki “dönüşümler” sözcüğünün kaldırılmasından yana olan yoldaşlar var.

İDHD’nin ilk uygulayacağı program, “dönüşümler”i gerçekleştirmek olacaktır. Çünkü, üstte de belirttiğimiz gibi, programın kendisi üretim biçiminde bir değişiklik yaratmıyor.

Lenin de bir programın pratik bölümünde nelerin yer alması gerektiğini söylerken, “ülke çapında gerçekleştirilmesi gereken demokratik dönüşümler” de yer alması gerektiğini söylüyor.

Programımızda yer alan bu dönüşümler, Lenin’in söz ettiği anlamda, devrimle gerçekleşecek demokratik dönüşümlerdir. Menşevik 3. Program’dan da farkı buradadır. Onların “dönüşümleri”, devrimle gerçekleşecek dönüşümler değil, devrime yol açacak dönüşümler olarak düşünülüyor. Onları devrim getirici(!) dönüşümlerdir. Bizdeki ise, devrimle gerçekleşecek ve sosyalizme ilerletecek dönüşümlerdir.

Hangisi daha ilericidir?

“Tekelci kapitalizm serbest rekabetçi kapitalizme kıyasla ilericidir” cümlesi çıkmalı, çünkü tekelcilik siyasi olarak gericiyliklerdir.”

“Tekelci kapitalizm serbest rekabetçi kapitalizme göre ilerici midir yoksa çürümüş kapitalizm midir?”

Buna en iyi yanıtı Lenin veriyor:

“Ancak hiçbir Marksist, kapitalizmin feodalizme oranla ilerici olduğunu, emperyalizmin de tekel öncesi kapitalizme oranla ilerici olduğunu unutmamalıdır.” (Lenin, c.23, s.63)

4. Program’da neden “cephe” yok

Programda “cephe” konusunun olmayışı. Türkiye’de devrim güçlerinin savaş birliğinin programda hangi kapsamda alınması gerektiği. Kalıcı birliğin koşulu.

Bu konuda R. Yürükoğlu yoldaş 1983 10 Eylül konuşmasında şöyle diyordu:

“Bu (cephenin olmayışı) partimizin, devrimci güçler arasında birlik fikrinin canalıcı önemini küçümsemediğini değil, şablonlara, klişelere karşılığını göstermektedir. Savaş birliği zorunludur ama bu kavganın gelişimi içinde çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir. Taktik sorunlar strateji, hele ilke düzeyine hiç çıkarılmamalıdır. Dünya komünist hareketi bu yanlışla zaman zaman düşmüş ve zararlı çıkmıştır.”

Dolayısıyla programda taktik bir sorun, hatta taktik bir sorunun sadece bir biçimi olan “cephe” yoktur, ama halk sınıflarının birliği stratejik sorunu, en açık biçimde vardır.

Türkiye devrim güçlerinin savaş birliğinin programda hangi kapsamda alınması gerektiği de bu söylenenlerden çıkıyor. Programda gerekli olan somut biçimler değil, anlayıştır.

Programın bu konudaki anlayışı iki temel ilkeye dayanıyor: Böyle bir birliğin devrim için zorunluluğu ve böyle bir birliğin proletarya hegemonyasında gerçekleşmesi.

Kalıcı birliğin koşulu da dolayısıyla proletarya hegemonyasıdır.